EVALUATIE GROENBELEIDSPLAN HILVERSUM 2030

Het Groenbeleidsplan Hilversum 2030 is een integraal plan voor het groen, natuur en landschap in en om Hilversum. Dit Groenbeleidsplan is de afgelopen tien jaar de basis geweest voor het groenbeheer, projecten en ontwikkelingen in Hilversum.
Wat in het Groenbeleidsplan ontbreekt is een methodiek om de werking van het groenbeleid te kunnen monitoren. Hierdoor is het niet mogelijk het groenbeleid grondig te evalueren. Deze evaluatie beperkt zich daarom tot:

- De stand van zaken van de maatregelen uit het Groenbeleidsplan over de periode 2013-2021.
- Verbeterpunten die in de organisatie zijn opgehaald als start van het opstellen van het Programma Groen.

Opbouw Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan Hilversum 2030 is opgebouwd uit een visie met daaruit voortkomend 5 speerpunten:

1. Vastleggen groenbeleid in streefbeelden
2. Behoud en versterking natuurgebieden in het buitengebied
3. Verbeteren samenhang tussen stadsrand en buitengebied
4. Inzetten op kwaliteit en beleving van groen in de stad
5. Mensen betrekken bij groen en profileren Hilversum als groene stad

Het eerste speerpunt is in het Groenbeleidsplan vastgelegd. Per type groen, per gebiedsuitwerking in het buitengebied en per buurt en wijk zijn streefbeelden beschreven. De overige 4 speerpunten zijn vertaald in 40 maatregelen.

Uitvoering Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan werd in januari 2013 door de gemeenteraad vastgesteld. De gevolgen van de kredietcrisis uit 2008 waren nog merkbaar. Bezuinigingen op capaciteit waren expliciet onderdeel van het raadsvoorstel. De opgestelde maatregelen waren onderverdeeld in drie ambitieniveaus, waarbij de basisambitie was gebaseerd op een afgeslankte organisatie en bestaande budgetten. Maatregelen uit de hogere ambitieniveaus konden ad hoc als onderdeel van andere projecten worden meegenomen. Door in te zetten op de basisambitie ontbrak capaciteit en budget, Daarmee Het groenbeleidsplan heeft uiteindelijk weinig extra's voor Hilversum opgeleverd.
Ook na de vaststelling van het Groenbeleidsplan is bezuinigd op het beheerbudget. Hierdoor is de ondergrens van het beheer van openbaar groen in zicht gekomen en kapitaalvernietiging dreigt. Achterstallig beheer leidt ook bij groen uiteindelijk tot de noodzaak van het doen van nieuwe investeringen.

Gebruik van het Groenbeleidsplan

Met name de beleidskaarten zijn door hun volledigheid een goede basis gebleken in het dagelijks werk. Veelal worden de beleidskaarten (groenstructuur) en wijkkaarten meegeven als randvoorwaarden bij projecten. Zij vormen tevens de leidraad bij beantwoording van vragen van binnen en buiten de organisatie.
Het Groenbeleidsplan is echter ook een groot document (208 blz.). Voor degenen die niet regelmatig met het document werken is niet alle informatie en beleid snel en goed te vinden.
Het Groenbeleidsplan bevat ook beschrijvingen van en verwijzingen naar provinciaal beleid en rijksbeleid. In de afgelopen 10 jaar is er op dat vlak veel veranderd, met name door de invoering van de Wet natuurbescherming. Het Groenbeleidsplan is op dit onderdeel verouderd.

Daarnaast is sinds 2012 een aantal thema's steeds urgenter geworden: biodiversiteitverlies, klimaatadaptatieverandering en vitaliteit in relatie tot groen. Deze thema's komen niet of nauwelijks aan bod in het Groenbeleidsplan.

Maatregelen 2013 -2021

De maatregelen 1 t/m 16, de maatregelen voor de korte termijn, zijn grotendeels lijntaken. Dit zijn maatregelen of taken die betrekking hebben op beheer en onderhoud. Enkele van de meest opvallende maatregelen zijn hieronder uitgelicht.

De maatregelen 17 t/m 25 zijn maatregelen van de middellange termijn. Voor deze maatregelen was geen financiering. Een aantal maatregelen is op te vatten als lijntaak. Andere maatregelen zijn deels of geheel uitgevoerd als integraal onderdeel van andere (gemeentelijke) projecten. Alleen maatregel 24 is vanwege het ontbreken van financiering niet uitgevoerd.

De maatregelen 26 t/m 40 tot slot horen bij de lange termijn. Ook voor deze maatregelen was geen budget. Ook voor veel van deze maatregelen geldt dat, wanneer de gelegenheid zich aandient, deze worden meegenomen in projecten. Acht maatregelen zijn wegens het ontbreken van budget of capaciteit niet uitgevoerd.

Een overzicht van de stand van zaken van alle maatregelen is terug te vinden aan het einde van deze evaluatie.

Maatregelen uitgelicht

Maatregel 8. Bescherming van soorten met de 'natuurwaardeverwachtingenkaart'

Natuurwaardenverwachtingenkaart werd gebruikt bij de intake van vergunningen. De kaart is bedacht bij de invoering van de Flora- en Faunawet (nu opgegaan in de Wet natuurbescherming). Op basis van de destijds bekende gegevens uit ecologische onderzoeken voor bouwplannen en bestemmingsplannen zijn gebieden aangegeven waar beschermde soorten zijn waargenomen en waar derhalve ecologisch onderzoek noodzakelijk is. De natuurwaardeverwachtingenkaart was een statische kaart.
Sinds 2019 gebruikt de gemeente Hilversum de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), een dataplatform met actuele waarnemingen van dieren- en plantensoorten. Dit is een kaart waar dagelijks gevalideerde waarnemingen aan worden toegevoegd. De kaart is echter alleen toegankelijk via een abonnement. Met behulp van de NDFF kaart, de inventarisaties die zijn gedaan voor het beleid voor natuurinclusief bouwen en gegevens van bouwperiodes en gebouwtypologieën zal een nieuwe natuurwaardenverwachtingenkaart worden samengesteld.

Maatregel 12. Basis bloeiplantenplan

Het basis bloeiplantenplan op zichzelf is in de afgelopen 10 jaar niet gemaakt. De afgelopen jaren is in het openbaar groen de focus steeds meer verschoven van esthetische bloei naar natuurlijke bloei. De afgelopen tien jaar is er een toenemende aandacht voor het stimuleren van biodiversiteit door bij- en insectvriendelijke beplanting. De ondertekening van het bijenconvenant onderstreept de ambities voor het verder uitbreiden van bij- en insectvriendelijke beplanting binnen Hilversum. Met de overgang naar ecologisch maaibeheer van 43 ha bermen en gazons richt deze maatregel zich nu vooral inheemse, natuurlijke kruiden in plaats van botanische planten en heesters.

Maatregel 15. Regeling geveltuinen en adopteren boomspiegels

Het adopteren van geveltuintjes en boomspiegels wordt aangeboden via de website van de gemeente Hilversum onder *Uw Wijk*. Programma Buurten en het wijkgericht werken zijn een belangrijke aanjager geweest voor deze vorm van bewonersparticipatie. Tot 2020 zijn 10

bloembakken, 343 boomspiegels, 7 geveltuintjes, en 111 hanging baskets geadopteerd door inwoners. In het Programma Groen blijven deze vormen van participatie een belangrijke manier om met betrokkenheid van inwoners de stad te vergroenen. Inmiddels wordt gewerkt aan een vergelijkbare regeling voor wormenhotels en containertuintjes.

Maatregel 23. Extra bomen in het centrum

Deze middellange termijnmaatregel is aanvankelijk incidenteel opgepakt bij kansen die zich aandienden bij civieltechnische werken in het centrum. De afgelopen vijf jaar is de maatregel structureel onderdeel geweest van het project *Impuls Groen*. Meest opvallende toevoegingen van bomen in het centrum zijn de bomen op de Markt, de bomen in de Nieuwe Doelenstraat, de Bussumerstraat, de hoek Neuweg-Koningsstraat en het Herenplein.

Maatregel 37. Opstellen regeling groen in bouwplannen

Het borgen van groen in bouwplannen is concreet geworden in het beleid voor natuurinclusief bouwen dat in november 2021 unaniem is vastgesteld in de gemeenteraad. Op basis van de omgeving van een bouwplan, het stadslandschap, worden maatregelen voor gebouwbewonende diersoorten voorgeschreven. Deze natuurinclusieve maatregelen kunnen zowel in of aan gebouwen worden genomen als in de directe omgeving van de gebouwen.

Verbeterpunten

Bij aanvang van het opstellen van het Programma Groen zijn bij de projectgroepleden verbeterpunten opgehaald. Bij de verbeterpunten staat of en hoe dit is verwerkt in het Programma Groen.

Integraal definiëren kwaliteit en waarde van verschillende typen groen in Hilversum, zodat het afgestemd is tussen beheer, ontwerp, cultuurhistorie.

Waarden zoals cultuurhistorie of natuur staan onvoldoende duidelijk in de handboeken beheer en inrichting (Hilversum Buiten). Het team Beheer en Onderhoud heeft behoefte aan meer duidelijkheid op dit punt. De kwaliteiten en waarden van de verschillende typen groen zijn in het Programma Groen in hoofdstuk 6 gedefinieerd, maar niet uitputtend. De afstemming tussen beheer, ontwerp en cultuurhistorie op basis van die waarden moet worden vastgelegd in de handboeken voor beheer en inrichting van de openbare ruimte.

Voorwaarde voor toekomstbestendig groen: bodem, water, variatie, diversiteit, verbinden.

Wil het groen in de stad een langdurige bijdrage leveren aan de verbetering van de biodiversiteit dan zal aan bovenstaande voorwaarden moeten worden voldaan. Dit verbeterpunt is verwerkt in het Programma Groen in de visie, de doelen en de inspanningen:

1 Groengebieden binnen Hilversum met elkaar en met het buitengebied verbinden;
2 Natuurinclusief en klimaatbestendig bouwen, verbouwen en renoveren, zowel bij grote ontwikkelingen als door de particulier;
3 Binnenstedelijk groen, zowel openbaar als privé natuurlijker inrichten en beheren,
4 Waterkwaliteit en bodemkwaliteit verbeteren;
5 Vele koele plekken en koele routes toevoegen: voor iedere Hilversummer en vooral bij zorg- en onderwijsinstellingen;
8 Zorgen voor een gezond bomenbestand dat groene baten levert aan mens en dier;
9 Zorgen voor toekomstbestendige natuurgebieden en landschappen.

Definities van basiswaarden en voorwaarden vertalen naar streefbeelden.

Met streefbeelden worden in dit verbeterpunt streefbeelden voor groenbeheer bedoeld. In het Handboek beheer openbare ruimte wordt met dit type streefbeelden gewerkt. Deze wijken veelal af van de veel globaler beschreven streefbeelden van het Groenbeleidsplan. In het Programma Groen zijn de streefbeelden uit het Groenbeleidsplan omgedoopt in inspanningen. In de inspanningen worden de basiswaarden en randvoorwaarden gedefinieerd en vertaald in uitgangspunten voor beheer en ontwikkeling.

Kwaliteit boven kwantiteit.

Meer groen is niet altijd beter, zeker als het gepaard gaat met onvoldoende beheerbudgetten. Het is belangrijk om te blijven kijken naar welk type groen de beste bijdrage levert aan de geldende beleidsdoelstellingen. Dit verbeterpunt is verwerkt in de inspanningen:

2. NATUURINCLUSIEF EN KLIMAATADAPTIEF BOUWEN, VERBOUWEN EN RENOVEREN;
3. BINNENSTEDELIJK GROEN NATUURLIJKER INRICHTEN EN BEHEREN.

Verbind groen aan gebruik en recreatie: spelen, fietsen, wandelen.

Er zijn genoeg voorbeelden te vinden van zogenaamd monofunctioneel groen: groen dat is ingericht op maar één vorm van gebruik of met maar één doel. Zeker in een compacte stad als Hilversum is het goed om groen met meerdere gebruiksmogelijkheden na te streven. Doelstelling 3 zorgen dat groen beter bijdraagt aan vitaliteit, gaat specifiek over dit onderwerp. De volgende inspanningen zijn de uitwerkingen van dit doel:

5 VELE KOELE PLEKKEN EN KOELE ROUTES TOEVOEGEN: VOOR IEDERE HILVERSUMMER EN VOORAL BIJ ZORG- EN ONDERWIJSINSTELLINGEN;
6 MEER RUIMTE VOOR BEWEGEN IN DE STAD CREËREN MET KWALITATIEF GOEDE GROENE VERBINDINGEN;
7 MEER GROENE PLEKKEN CREËREN VOOR ONTMOETEN EN SAMENDOEN.

Draagvlak voor groen creëren en stimuleren door te informeren, meenemen in keuzes, visualisaties, toegang tot groen.

Door de beperkte ambities van het Groenbeleidsplan en het ontbreken van beleidsmedewerkers en financiële middelen is er nooit actief gecommuniceerd over het groenbeleid. Bij het opstellen van het Programma Groen is al gestart met de communicatiecampagne *Groen in beweging*, juist om van het begin af aan te informeren en te inspireren. De visie van het Programma Groen besluit met “Een gezonde groene stad die we met elkaar maken: gemeente, inwoners, instituten, organisaties en bedrijven.” Communiceren, informeren, stimuleren en faciliteren zijn de rode draad van het Programma Groen.

OVERZICHT STAND VAN ZAKEN MAATREGELEN GROENBELEIDSPLAN 2030				
Korte termijn				
	Maatregel	**Status**	**Resultaat**	**Reden**
1	Groen beheren (3.4.1)	doorlopend	Lijntaak van de gemeente, middels bestekken uitbesteed.	lijntaak
2	Uitgangspunten bij visievorming, ontwerp en inrichting en beheer (3.6.5 en 3.6.6)	doorlopend	Uitgangspunten zijn integraal onderdeel van Programma's van Eisen bij projecten. Ze vormen de basis van ontwerpen voor de openbare ruimte en bij adviezen bij bewonersparticipatie, vergunningaanvragen en beheer en onderhoud.	lijntaak
3	Planologische dienstverlening aan derden (3.2.1, 3.6.1 en 3.4.10)	doorlopend	Gangbare praktijk, zoals bijvoorbeeld Voltooiing Groene Schakel en Plan Huijdecopersweg.	lijntaak
4	Natuurgebieden planologisch beschermen (3.2.1)	doorlopend	Gangbare praktijk.	lijntaak
5	Handhaving illegaal grondgebruik en verkoop van snippergroen (3.4.9)	doorlopend	Handhaving is niet belegd binnen de organisatie. Het afwegingskader verkoop snippergroen is ongewijzigd van kracht.	lijntaak
6	Terughoudendheid bij het kappen van bomen (3.5.1)	doorlopend	Onverminderd uitgangspunt bij alle ontwikkelingen en het groenbeheer in Hilversum. Vastgelegd in het Velbeleid Hilversum 2017-2030 en beschermde bomenlijst Hilversum Noord.	lijntaak
7	Continueren groene kaartbeleid bij overhangend groen (3.4.1)	doorlopend	Gangbare praktijk. Wordt ingezet op verzoek van bewoners.	lijntaak
8	Bescherming van soorten met de ‘natuurwaarde verwachtingkaart’ (3.2.4)	doorlopend	Natuurwaardenverwachtingenkaart wordt gebruikt bij de intake van vergunningen. De gemeente Hilversum heeft ook de beschikking over de data van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) met actuele waarnemingen. Met behulp van de NDFF kaart, de inventarisaties die zijn gedaan voor het beleid voor natuurinclusief bouwen zal een nieuwe natuurwaardenverwachtingenkaart worden samengesteld. Deze kaart is vooral bedoeld voor intern gebruik.	lijntaak
9	Zuinig met water (3.2.6)	doorlopend	Blijvend aandachtspunt en steeds urgentere opgave. Staat geagendeerd bij de regio Gooi en Vechtstreek.	lijntaak

10	Ruimte voor routegebonden recreatie (3.3.1)	deels	Veel onderdelen van het rondje Hilversum zijn reeds uitgevoerd. Enkele schakels ontbreken nog. Binnen de bebouwde kom ligt er een directe relatie met en afhankelijkheid met uitvoeringsprogramma mobiliteit. De Coronacrisis benadrukt het belang van deze maatregel nog eens. Waar mogelijk worden in projecten verbindingen tussen wandel- en fietsnetwerken gemaakt en netwerken uitgebreid.	Als het past binnen een project en als kansen zich voordoen.
11	Zonering om knelpunten te voorkomen (3.3.2)	nvt	beleid GNR	lijntaak GNR
12	Basis bloeiplantenplan (3.2.5)	niet uitgevoerd	Een concreet plan voor de hele gemeente is nooit uitgevoerd. De focus is verschoven van esthetische bloei naar natuurlijke bloei t.b.v. biodiversiteit. De afgelopen tien jaar is er een toenemende aandacht voor bij- en insectvriendelijke beplanting. Verschillende initiatieven hebben al geleid tot het predicaat bijvriendelijke gemeente. De ondertekening van het bijenconvenant onderstreept de ambities voor het verder uitbreiden van bij- en insectvriendelijke beplanting binnen Hilversum.	onvoldoende capaciteit
13	Inzetten op kwaliteit en beleving van groen (3.3.5 en 3.5.3)	doorlopend	Continue aandacht voor goede stand- en plantplaatsen voor bomen. Daarnaast wordt betrokkenheid bij groen gestimuleerd via groeninitiatieven in de wijk.	lijntaak
14	Beschrijven en digitaliseren van gemeentelijk bomenbestand (3.5.2)	klaar	Het gemeentelijk bomenbestand is digitaal vastgelegd in het programma Geovisia dat wordt gebruikt door het team Beheer en Onderhoud.	
15	Regeling geveltuinen en adopteren boomspiegels (3.3.10 en 3.4.3)	klaar	Geveltuinen en het opfleuren van boomspiegels zijn een greep uit de mogelijkheden voor groeninitiatieven die de gemeente Hilversum via de website aanbiedt via het Programma Buurten.	
16	Planologisch beschermen van groen in woon- en verkeersbestemmingen (3.3.6)	doorlopend	Indien passend gebeurt dit bij herzieningen van bestemmingsplannen en bij nieuwe bestemmingsplannen. Overigens, het louter geven van een bestemming ‘groen’ of ‘verkeer’ met aanduiding groen beschermt het groen niet. Als je groen echt wilt beschermen dan moet er bijvoorbeeld een waarde aan worden geven en een aanlegvergunningstelsel aan worden gekoppeld. Groen kan vooral worden ‘beschermd’ door eigenaarschap. Als de gemeente eigenaar is van een plantsoen of van een weg dan heeft zij zeggenschap daarover.	lijntaak

Middellange termijn				
	Maatregel	**status**	**resultaat**	**reden**
17	Beheer van onbeheerde gebieden in gemeente-eigendom (3.4.2)	grotendeels klaar	Het aantal onbeheerde gebieden is de afgelopen jaren geminimaliseerd, door bijvoorbeeld realisatie van de Vitushof, overdracht aan het GNR, realisatie van Lieven de Keij enz.. Strategische gronden blijven in beheer bij team Vastgoed.	In projecten meegenomen of uitgevoerd als onderdeel van een gebiedsontwikkeling.
18	Voldoende financiën in bouwplannen om gewenst kwaliteitsniveau te halen (3.3.4)	doorlopend	Geborgd in integrale planontwikkeling. Met het beleid voor natuurinclusief bouwen zal een groene inrichting rondom nieuwbouw een verplichting worden.	lijntaak
19	Publiceren gemeentelijk bomenbestand (3.5.2)	niet	Bomenbestand is voor derden nog niet in te zien	
20	Gebiedsontwikkelingen in het buitengebied begeleiden (3.6.2)	doorlopend	Op dit moment bijvoorbeeld HOV, Voltooiing de Groene Schakel, Natuurverbinding N525, Plan Huijdecopersweg.	lijntaak
21	Groene initiatieven door derden begeleiden (3.3.10 en 3.4.3)	doorlopend	Via Programma Buurten door Buco's en Team Beheer en Onderhoud.	lijntaak
22	Completeren groen op wijkniveau (3.2.5)	doorlopend	Wijkkaarten worden gebruikt als beleidsuitgangspunt bij bijvoorbeeld herinrichtingen in het kader van de investeringsprogramma's.	lijntaak
23	Extra bomen in het centrum (3.2.5)	nagenoeg klaar	Aanvankelijk het 1000 bomenplan, later omgedoopt tot het programma Impuls Groen. Impuls Groen is in de afrondende fase.	Geïnitieerd door de gemeenteraad
24	Subsidie voor tijdelijk groen op bouwplaatsen (3.3.9)	niet		Niet opgenomen in de begroting. Incidenteel is er een bijdrage aan particuliere initiatieven vanuit Programma Buurten.
25	Evaluatie maatregelen korte termijn en opstellen uitvoeringsprogramma 2019-2024	niet		Onvoldoende capaciteit op het gebied van Natuur, landschap en ecologie.

Lange termijn				
	Maatregel	**Status**	**Resultaat**	**Reden**
26	Bloeiplantenplan uitbreiden (3.2.5)	niet		zie maatregel 12
27	Versterken hoofdbomenstructuur (3.5.4)	doorlopend	Geen afgebakend project, maar wordt integraal meegenomen in andere projecten en investeringsprogramma's.	In projecten meegenomen.
28	Visie en uitvoeringsplan standsranden, zichtlijnen en groene vingers (3.1.5 en 3.1.7)	niet		Onvoldoende capaciteit
29	Overbodige verkeersruimte omzetten in groen (3.3.7)	doorlopend	Daar waar mogelijk wordt deze maatregel meegenomen in investeringsprogramma's en projecten.	In projecten meegenomen.
30	Realiseren groene speeltuinen/speelplekken (3.3.8)	incidenteel	Bijvoorbeeld speelplekken Jacob van Heemskerkstraat en Van Leeuwenhoekstraat.	in projecten meegenomen of op verzoek van bewoners via Programma Buurten
31	Investeringsbijdrage voor groene schoolpleinen (3.3.8)	niet		Geen capaciteit en geen budget
32	Stimuleringsregeling schooltuinen op eigen terrein (3.2.5)	niet		Geen capaciteit en geen budget
33	Natuur educatieprijs (3.3.3)	niet		Geen capaciteit en geen budget
34	Promoten Hilversum groen en goede informatie/communicatie over groen (3.6.7)	deels	Voornamelijk via Programma Buurten en de gemeentewebsite	Beperkte capaciteit
35	Toeristische bekendheid van de Heuvelrug/het Gooi versterken (3.3.11)	deels	Via Hilversum Marketing. Nieuwe kansen via het GEOpark de Heuvelrug (in oprichting)	
36	Inrichten bermen langs het spoor (noord, zuid en oost) (3.6.2)	niet		onvoldoende beschikbare ruimte langs het spoor en in het geval van de

				Buisweg onvoldoende capaciteit en geen budget.
37	Opstellen regeling groen in bouwplannen (3.3.4)	gestart	Op dit moment wordt gewerkt aan het beleid voor natuurinclusief bouwen.	Geïnitieerd door gemeenteraad
38	Instellen groenfonds (3.6.1)	niet		Geen capaciteit en geen budget
39	Nadere criteria voor het vervangen van bomen in afbouwstraten (3.5.4)	niet		Onvoldoende capaciteit
40	Stimuleringsregeling biodiversiteit in de stad (3.2.4 en 3.2.5)	gestart	Het beleid voor natuurinclusief bouwen en de ecologische kaart van Hilversum zijn afgerond. Dit moet leiden tot concrete maatregelen die de biodiversiteit in Hilversum moet vergroten.	Geïnitieerd door inwoners en gemeenteraad.